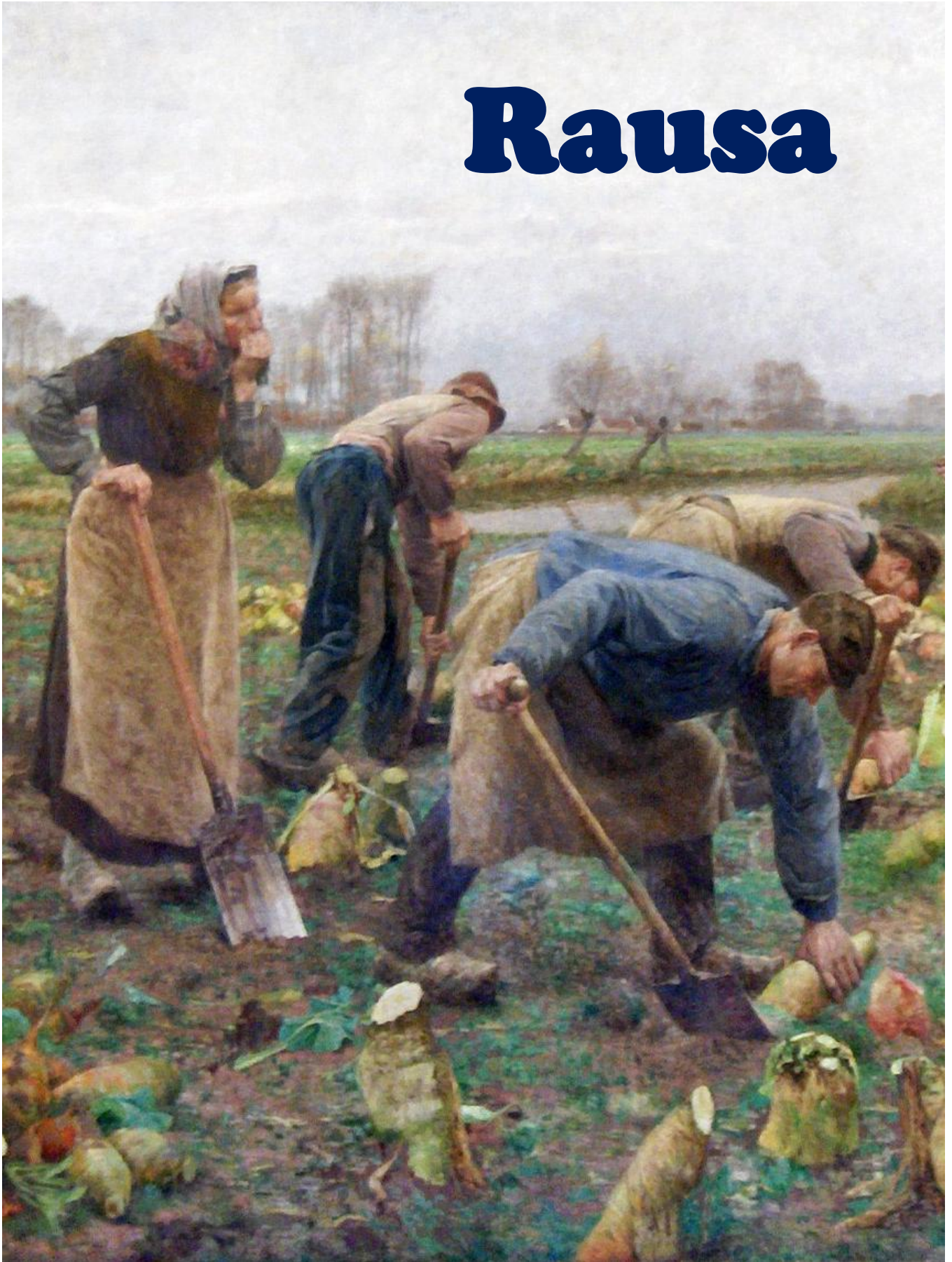

Rausa

Erfgoedtijdschrift voor Borchtlombeek, O.L.V.-Lombeek, Pamel en Strijtem

Verschijnt 10 maal per jaar. Tweede jaargang nr. 8, Roosdaal, oktober 2014

Rausa

Erfgoedtijdschrift voor
Borchtlombeek, O.L.V.-
Lombeek, Pamel en
Strijtem

Secretariaat en
verantwoordelijke
uitgever:

Erfgoed Rausa, Varing 40,
1760 Pamel
www.rausa.be

Werkten mee aan dit
nummer:

Luc Van Cauwelaert, Rik
Borginon, Bart Caulier,
Jozef Van Langenhove,
Gerard Van Herreweghen
(†), Jan De Mont.

Eindredactie:

Kristien Hemeryckx en
Walter Evenepoel

Iedere auteur is
verantwoordelijk voor
haar/zijn bijdragen.

Je kan je gratis abonneren
op de digitale versie van
Rausa door een
eenvoudig bericht te
sturen naar
rausa@skynet.be. Het
tijdschrift is ook in
gedrukte versie
beschikbaar, maar dan
kost een jaarabonnement
€ 20- te storten op
BE 97 8601 1557 2549

©

Zonder voorafgaande
toestemming van Erfgoed Rausa
mag niets uit deze uitgave
worden verveelvoudigd en/of
openbaar worden gemaakt door
middel van druk, fotokopie of
op welke andere wijze dan ook.

om te beginnen...

Rausa verschijnt tien maal per jaar:

februari, maart, mei, juni, augustus, oktober, november en december in digitale versie en op aanvraag in gedrukte versie. In april wordt Rausa als gedrukte monografie uitgegeven ter gelegenheid van de Erfgoeddag, in september ter gelegenheid van de Open Monumentendag.

De digitale nummers zijn gratis. Wie een gedrukte versie wil kan die aanvragen tegen twee euro per nummer (exclusief portkosten) of een jaarabonnement van € 20.

Wie zelf artikels wil schrijven of beeldmateriaal wil bezorgen is hartelijk welkom. De bijdragen graag inleveren een maand voor de datum van verschijnen. Redactieadres: Erfgoed Rausa, Varing 40, 1760

Inhoud van dit nummer:

Blz. 2	om te beginnen
Blz. 3	oogst
Blz. 4	terugblik
Blz. 5	Rausa in actie
Blz. 6	100 jaar Gerard
Blz. 10	Karel van de Woestijne, oorlogscorrespondent
Blz. 12	het historische orgel van Lombeek
Blz. 14	Pitje Covens
Blz. 17	Wroeten tussen wortels en takken: Rita Van Isveldt
Blz. 20	klap van hier
Blz. 21	het beeld van de maand
Blz. 22	(niet meer zo) vers van de pers
Blz. 22	de nieuwe oogst
Blz. 23	uitsmijter

Voorpagina: Emile Claus, de bietenoogst (detail)

oogst

De herfst blaast op den hoorn en 't wie-rookt in het hout... Felix Timmermans is allicht niet de enige die wat weemoedig werd bij het kleuren van de bladeren en het koelen van de dagen. Maar de herfst heeft ook haar blijde zijde: de oogst is binnen, schelft en schuur puilen uit van vers hooi, het fruit rust in de koele kelder en de laatste maïs wordt van het veld gehaald. Het landschap ligt weer open. Ook bij Rausa werd de voorbije maand rijkelijk geoogst. In de rubriek *terugblik* zetten we de activiteiten van de voorbije maand nog eens op een rij. Maar we haalden ook letterlijk oogst binnen! Steeds meer mensen hebben de weg gevonden naar onze erfgoedkelder. Vaak hebben zij interessante zaken bij die ze met plezier afstaan of in bruikleen geven aan onze vereniging. Een overzicht in *'de nieuwe oogst'*.

Verder maken we in deze editie ruimte vrij om enkele op stapel staande activiteiten onder de loep te nemen: de voorstelling van Huizen en hoven, Deel II, de lezing van Peter Theunynck over Karel van de Woestijne en de uitgave van een uitzonderlijke genealogische publicatie van Rita Van Isveldt.

Wij besteden ook aandacht aan de honderdste verjaardag van Gerard Van Herreweghen en we mochten ook dit keer rekenen op onze trouwe auteurs voor de vaste rubrieken. Al zouden we natuurlijk heel graag hebben dat die 'trouwe auteurs' nog wat groter in getal zouden zijn. Nu de avonden langer worden en de televisie na alle besparingen nóg minder interessante programma's zal uitzenden, is misschien ook wel voor jou het ogenblik aangebroken om eens in de pen te kruipen en een verrassende getuigenis neer te schrijven, een eigenzinnige benadering van een historisch feit, de beschrijving te maken van een verloren monument of de herinneringen aan je kinderjaren toe te vertrouwen aan het papier. Schud eens aan de boom van je memorie en verzamel de anekdotes, verzen, foto's of muziekjes, dan zorgen wij ervoor dat je oogst wordt verdeeld onder al die Rausalezers die van ons verwachten dat wij hen in de komende donkere maanden zullen vergasten op beklijvende en hartverwarmende verhalen. Laat de winter dan maar komen...

(WE)

14 september Open Monumentendag

Zoals de vorige edities loonde de samenwerking tussen Erfgoed Rausa en de Cultuurraad buitengewoon. Met de steun van Natuurpunt er bovenop werd het nog beter. De deelnemers genoten van een schitterend parcours, luisterden aandachtig naar uitleg in kerk en molenmuseum, koesterden de mooie brochure en genoten van spijs en drank op de gezellige binnenkoer van de oude hoeve De Kam. De mooie traditionele muziek van de broers Timmermans (Madingma) maakte deze dag nog feestelijker. (Foto's JDM)

18 september Seniorenbeurs

GC Het Koetshuis was een dag lang het tafereel van gezellig gekeuvel van actieve senioren die met veel interesse langs kramen en standjes flaneerden. Op de stand van Erfgoed Rausa mochten we de ganse dag op bijzonder veel belangstelling rekenen.

4 en 20 september: Rausa digitaal

We mogen als erfgoedwerkers ons hoofd niet in het zand steken. De digitale wereld biedt ons zoveel mogelijkheden dat het een grote fout zou zijn de nuttige toepassingen niet aan te wenden. Op 4 september zetten we met de steun van Johnny Van Bavegem onze eerste digitale stappen in de genealogie...

en op 20 september leerde ons bestuurslid Bart Caulier ons hoe we binnenkort al onze verzamelde teksten, foto's, geluidsfragmenten en filmbeelden 'in the clouds' zullen beschikbaar stellen voor alle geïnteresseerden, waar ook ter wereld. Uiteraard zijn wij 'in de wolken' met deze grote stap voorwaarts.

3 tot 5 oktober: WO1 in Liedekerke

Hier hebben we zelf natuurlijk geen verdienste aan, maar we willen toch even herinneren aan de overweldigende tentoonstelling die onze vrienden van het Liedekerks Heemkundig Genootschap hebben gerealiseerd. Een buitengewone prestatie die alle lof verdient!

en verder...

hadden we op 4 oktober onze opendeurdag, werkten we op 7 oktober naarstig voort aan het gemeentelijk archief, leerden wij de vrienden van de Erfgoedcel PZ stekbollen en hadden wij in het kader van de Zuidag twee fijne jonge mensen te gast die met volle overgave werkten aan ons geluidsarchief.

Laat het maar waaien en regenen. Elk seizoen heeft recht op rare kuren. Maar zelfs als met november de eerste vrieskou zou komen, dan nog zal het er warm aan toe gaan in onze gemeente! Het is een mooie traditie geworden om van november een 'Cultuurmaand' te maken en bij Erfgoed Rausa dragen wij daar graag ons steentje toe bij! Op de volgende bladzijden lees je wat wij zelf organiseren en waar we aan meewerken.

Zeker al meteen aankruisen in je agenda:

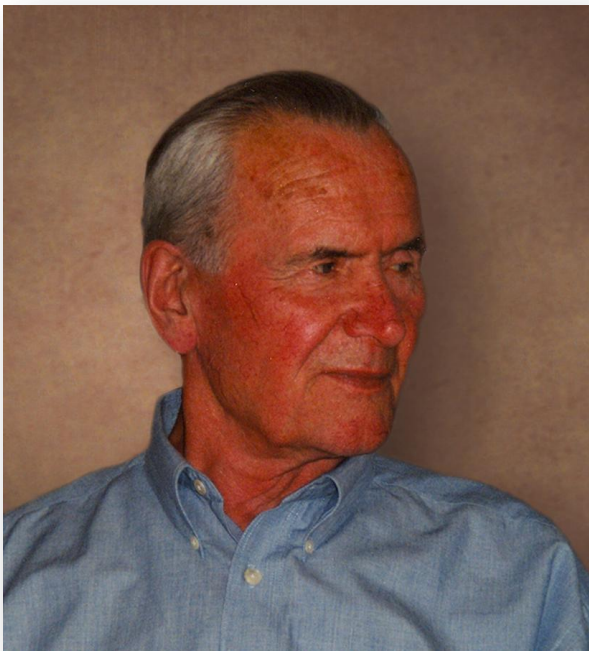
Zaterdag **1 november**, 20u (i.s.m. Davidsfonds Roosdaal): **Boekvoorstelling** Huizen en hoven, Deel II

Donderdag **13 november**, 20u: **lezing** met Peter Theunynck over **Karel van de Woestijne** (Koetshuis)

Honderd jaar Gerard

Op 5 november zal het net een eeuw geleden zijn dat Gerard Van Herreweghen in Pamel werd geboren. In de herfst van 2010, een jaar na zijn overlijden, stelden we samen met Herman Van Herreweghen een huldeboek samen 'Gerard, het geheugen van Pamel' (Jaarboek 2010 van Davidsfonds Roosdaal). In dat boek maakten wij ons sterk in de loop van de volgende jaren het ganse oeuvre van de grote heemkundige op digitale dragers over te zetten. Dat grote karwei vordert gestaag. De honderdste verjaardag mochten we echter niet in stilte laten voorbijgaan. Daarom publiceerden wij vorige herfst in samenwerking met Davidsfonds Roosdaal, *Huizen en hoven Deel I*, een verzameling artikels uit de succesrijke reeks 'Pamelse toponiemen'. Dit jaar sluiten wij het herdenkingsjaar af met het vervolg, **Huizen en hoven, Deel II**. Opnieuw maken we een lange tocht langs merkwaardige bestaande of verdwenen gebouwen en erven en laten ons door Gerard de geschiedenis vertellen van de bewoners en hun omgeving. Ook nu weer geven de talrijke nieuwe foto's en kaarten (in kleur!) een fris en attractief uitzicht aan deze tijdloze huisgeschiedenissen.

Uitnodiging

Het boek wordt feestelijk voorgesteld op de boekenbeurs van Davidsfonds Roosdaal, in de gebouwen van de Gemeentelijke Basisschool Triangel in Pamel op **zaterdag 1 november** (Allerheiligen) om 20 uur. De toegang is gratis.

Het boek zal € 20- kosten en kan vanaf nu ook besteld worden op ons redactieadres.

Maar we willen ook al in dit nummer van Rausa de honderdste verjaardag niet laten voorbijgaan zonder een ander mooi artikel uit de vergetelheid te halen. In het najaar van 1984, precies dertig jaar geleden, schreef Gerard een boeiende tekst over de hopteelt in onze streek (DF-Klokje 8, 9, 10).

Een *Rausa* in het teken van de oogst, daar is een beschouwing over hop beslist op zijn plaats. Hier volgt een gulle greep paragrafen.

Hop in onze streek

Historiek

Waar werd voor het eerst hop gekweekt? Waar voor het eerst in bier gebruikt? En wanneer? Op al deze vragen wordt tot op heden nog geen afdoend antwoord gegeven. De meningen op dit gebied zijn nagenoeg even talrijk als de auteurs. Een ding is zeker: vóór dat de hop bij het bier brouwen werd aangewend, was ze reeds gekend door de Romeinen en als lekkernij in de keuken gebruikt: de scheuten werden er bereid zoals asperges, wat ook vandaag nog het geval is. Het zou tijdens de volksverhuizingen geweest zijn, dat deze plant naar onze contreien word overgebracht maar nog niet gebruikt als ingrediënt bij het bier bouwen.

Wat algemeen aanvaard wordt is dat er tijdens de regering van Karel de Grote (± 800) reeds hop of hommelhoven bestonden.

Voor wat het gebruik van de hop in bier betreft komt Dr.R.Braungart (Duits hopleerde) tot het volgende besluit, waarin hij zeer formeel is: de heimat van het met hop gebrouwen bier ligt tussen de Kaukasus en de bovenlopen van Tigris en Eufraat.

Welk het land van oorsprong ook zij, de hopcultuur in de Nederlanden werd heel waarschijnlijk ingevoerd vanuit de Duitse hopstreken. Tot in de 16de eeuw was Nederland een centrum voor hopteelt en reeds in de 15de eeuw waren de Nederlandse bieren beroemd voor hun speciale hopsmaak.

In 1570 zou voor het eerst in het abdijbier van Affligem hop gebruikt zijn. Er stonden toen 42 hoppekuilen in de hof. In 1620 was dit aantal opgelopen tot 1500 en in 1657 tot even 6500.

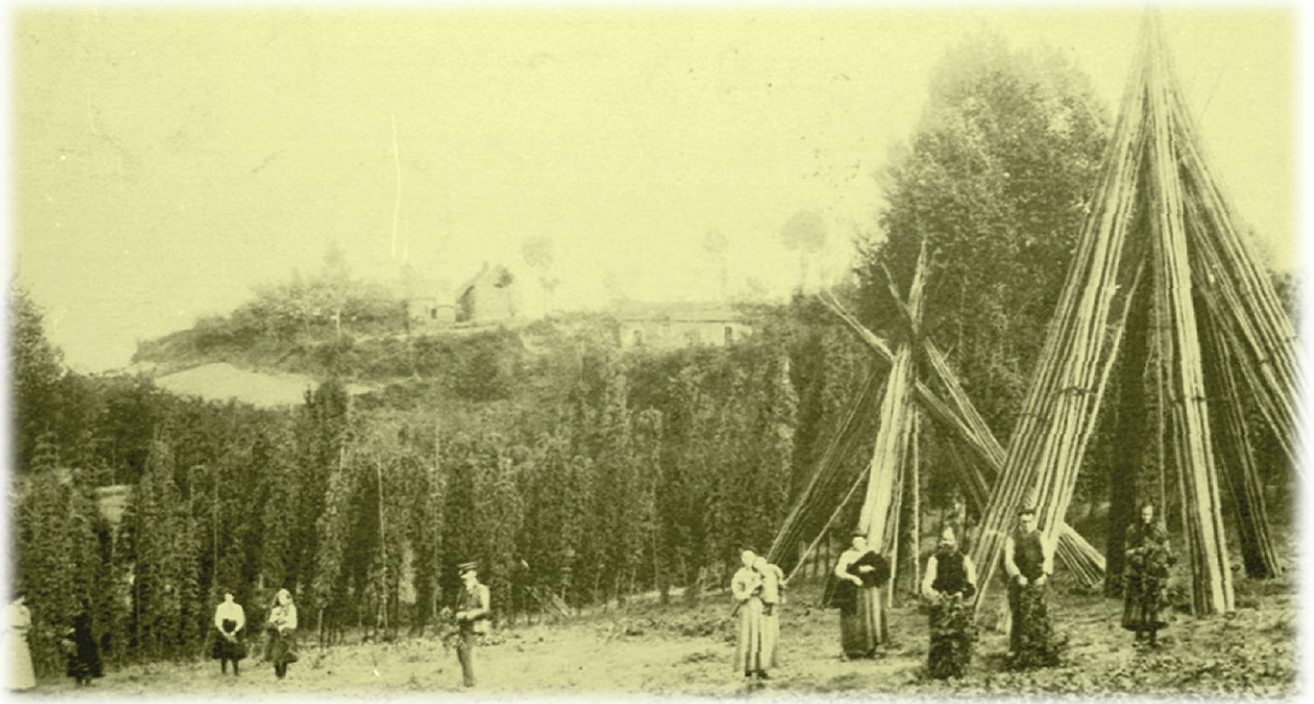
In het begin van de 15de eeuw stichtte Jan zonder Vrees de Hop-Orde tot het aanmoedigen van de hopcultuur. Het juweel der orde bestond uit het wapenschild van het Graafschap Vlaanderen met zwarte leeuw in het midden, omgeven met een gouden krans van hobbellen en bladeren. Het werd verleend aan hen die de beste hop op de markt brachten.

Geleidelijk aan concentreerde de teelt zich in bepaalde gewesten; hierbij speelden vooral twee factoren een rol, namelijk een vruchtbare bodem en een bevolking met werkzame boeren. Zo werd de streek langs beide oevers van de Dender een gebied voor hopteelt: rechts gans West-Brabant en links het land van Aalst. Ook de streek rond Poperinge werd een uitgesproken hopgebied.

De hopteelt

De hop wordt meestal voort gekweekt door stekken. Om die te bekomen legt men het onderste gedeelte van de rank in de grond en dekt die met aarde toe. Aan de ogen schieten in de grond wortels en nieuwe scheuten uit. Zo bekomt men van een rank verschillende stekken. Na de winter worden die uitgeplant. Het eerste jaar ontwikkelt zich de wortelstok; het tweede jaar geeft al een kleine opbrengst en het derde is reeds een echt productiejaar.

In onze streek werd tot vóór 1914 de hop alleen gekweekt aan staken. Het waren jonge sparren of resten van mijnhout, 6 à 8m lang. Ze kwamen per schip of met de trein naar de plaats van bestemming. Daar werden ze op de kade opgehaald door de handelaar. De boeren deden hun keuze en nog voor de winter werden ze aan huis besteld. Die staken moesten eerst geschild (van hun schors ontdaan) worden met een *schellemes*. Om zijn klederen niet te zeer te verslijten deed de boer een schort of een zak om. De staken werden ook vierkantig: aangescherpt en in staakhopen of kapellen bijeengezet gedurende de winter.

Een Pamelse hoplochting (oude prentkaart Wwe. Couck)

In de vroege lente werden de hopkuilen open gekapt en de grootste scheuten afgesneden (die gingen naar de restaurants waar ze als lekkernij op tafel kwamen.) Deze bewerking noemt men het versnijden. Daarna wordt de hop gestaakt met een hopboor maakt men een put naast de hopblok of kuil, de staak gaat erin en dan goed vaststampen.

Van dat ogenblik af laat de plant de boer niet meer met rust, want de hop moet men de weg tonen zegden de ouderen. Als de scheuten groot genoeg zijn worden ze rond de staak gelegd en met biezen aangebonden. Deze werkzaamheden gebeuren liefst bij warm weer, ook niet 's morgens of 's avonds: de hop is dan te sprok (de koppen breker te gemakkelijk af).

Als de plant groeit komen er ook de schei- of scheerranken; die moeten gekapt worden op 2 à 3 ogen, met een mes of een sikkel op een stok gebonden. Door deze bewerking ontstaan in de bladoksel kleine rankjes, die de bloemen of bellen zullen dragen. Gedurende deze tijd dient ook de grond bewerkt, om onkruid te keer te gaan.

Wanneer de planten *halfstaak* zijn worden ze tot op één meter hoogte van hun bladeren en scheiranken ontdaan om het bespuiten te vergemakkelijken.

Dit laatste tegen alle mogelijke kwalen, zoals de witziekte (schimmel), bladluizen, rode spin, de hopplaag of *pseudo-peronospora Humili*. Omstreeks, 1880 begon men in onze streek met het bespuiten maar deze vooruitstrevende boeren werden op hoongelach en spot onthaald. In het begin waren deze spuittoestellen zeer primitief. Het sproeivocht werd in een buis getrokken en naar de zieke plant gespoten. Deze apparaten verbeterden met de tijd: eerst een vat met pomp op de kruitwagen daarna een perskuip op kar waarna de moderne motorpomp en vernevelaars volgden. Vroeger ging men van hier op bedevaart naar Kruisborre in Asse om die plagen te keren, gewoonlijk op St.-Pietersdag 's morgens vroeg en bracht men een fles water uit de bron mee. Anderen lieten hun veld *belezen*. Al deze kwalen waren nog niets vergeleken met de grootste van allemaal: de *hopduivel*. Het is een geweldige wind die op enkele uren tijd de zwaar beladen staken of draadvelden veel schade kan toebrengen, ja zelfs tegen de grond leggen (rond september).

Na 1940 kwamen hier dan de eerste draadvelden (men kon er in Pamel nog een bezoeken, nl. bij Felix De Reuse). Die velden zijn gemakkelijker te bewerken met al de huidige moderne technische middelen. Het aanleggen van een lochting is duurder maar het onderhoud is gemakkelijker.

Plukken

Einde augustus, begin september krijgen de bellen een groengele kleur en bevatten veel lupuline. De hop is dan goed om geplukt te worden. Te vroeg geplukte hop is minderwaardig omdat ze minder lupuline en harsstoffen bevat; ze weegt trouwens tot 20% minder. Bij de rijpe daarentegen gaan er door de wind te veel van die stoffen verloren en krijgt ze een roestbruine kleur waardoor ook de marktwaarde aanzienlijk afneemt. Het is dus van groot belang dat de hop op het gepaste tijdstip en zo rap mogelijk geplukt wordt. Grote hopboeren, namen daarom plukkers in dienst uit de streek zelf of uit Vlaanderen.

In Brabant plukte men vóór 1940 alleen in de schuur of een overdekte plaats. De rank werd op een meter hoogte afgesneden, de staak met een hoptrekker uit de grond gewipt, de rank er afgeschoven; op de kruiwagen of kar geladen en naar de schuur gevoerd. De kinderen moesten in het veld de afgevallen bellen in emmers of manden oprapen.

Elke plukker had een grote mand en een genummerde zak om de bellen in te gieten; 's avonds werd die dan gewogen en het gewicht opgeschreven.

Het hopplukken is een vuile karwei: de vlekken die het sap op de klederen maakt zijn niet meer te verwijderen; daarom droegen de plukkers doorgaansweg oude spullen of een grote schort. Op de knieën legde men een zak en over de armen stak men een kous zonder voet om de huid te beschermen tegen het schuren van de ranken.

Hoe geschiedt het plukken? Men neemt de rank op de schoot en begint van onderaan naar boven toe, scheirank na scheirank, belleken per belleken. Het stropen is uit den boze - dit is de bladeren van de scheirank trekken en al de bellekens ineens afstropen: zo trekt men de bellen kapot en gaat er te veel lupuline verloren.

De boer doet op tijd en stond zijn ronde om ieders mand te keuren; ook 's avond, kan hij nazicht houden op de genummerde zakken: bladeren moeten geweerd. Bij de *baardemans* (dit zijn bellen met blaadjes in) moeten de bladeren eveneens uitgetrokken worden.

Als de rank afgeplukt is dient "de nest" uitgeraapt: de afgevallen bellen worden opgeraapt en de bladeren in grote mand of zak gedaan. Sommige plukkers doen dat pas 's avonds maar dan is het een onaangename karwei.

Een goede plukker kan 40 tot 50 kg bellen plukken per dag, naargelang de hopsoort en het tijdstip. Op het einde van de pluktijd is dat minder, veel plukkers geraken zelfs niet aan de 40 kg. Vroeger plukte men tot 14 u per dag, ook de kinderen werden ingeschakeld.

Wat nu de draadvelden na 1940 aangaat: daar wordt in de lochting zelf geplukt.

De rank, losgesneden met een afsteekmes (= S-vormig mes op lange stok), valt en kan zoals in de schuur geplukt worden. Doorgaans geven de plukkers de voorkeur aan het plukken op draad. De ranken zijn minder zwaar, het plukken gaat gemakkelijker, de ranken zijn altijd vers gekapt. De dag duurde ook niet zo lang: gewoonlijk van 8 tot 7u 's avonds.

De laatste avond van de pluktijd werd gevierd met wafelen en koekebak. Op sommige plaatsen was er rijstpap of *bellepap*. De nodige drank ontbrak evenmin. In Liedekerke en omstreken dronk men de jenever uit de 'kimme': de schnapps werd in een kom gegoten waarbij meelsuiker geroerd werd. Om beurten nam ieder een lepel van dat straffe goedje. Te St.-Ulriks-Kapelle verving goeie lambik de jenever. Soms werd het een verkleedpartij met zang, dans en ... drank. Het woordje *kloering* dat men hier soms nog gebruikt zou voortkomen uit die hopfeesten; het hopfeest gaan vieren heette *op kloering* gaan.

Bij het verschijnen van de plukmachine, rond 1955, zijn ook de plukkers weggevallen. En stilaan moesten de kleine hopboeren er het bijltje bij neerleggen. In 1984 was er in Pamel nog één hopboer. Men is hier massaal overgeschakeld op aardbeienteelt.

Gerard Van Herreweghen (†)

Karel van de Woestijne als oorlogscorrespondent

Karel van de Woestijne werd in 1878 geboren in Gent. Hij groeide op in een burgerlijk milieu. Toen hij amper twaalf jaar was stierf zijn vader. Als oudste van vier broers zou hij de morele vaderrol overnemen. Al vrij jong ontdekte hij de Franse poëzie. Vooral Charles Baudelaire was zijn idool. Toen hij later aan de Gentse universiteit ging studeren verdiepte hij zich in het Franse symbolisme. Hij vestigde zich een aantal jaren in Sint-Martens-Latem, dé artistieke aantrekkingspool van die tijd. Ook zijn broer, de kunstschilder Gustave van de Woestijne vervoegde hem daar. Beide lagen mee aan de basis van 'de Latemse school'.

Wanneer in 1903 zijn moeder sterft, moet hij zijn artistieke bezigheden combineren met zakelijke beslommeringen. Zijn moeder had tot dan immers het bedrijf van haar overleden man voort gezet. In het voorjaar van 1904 treedt van de Woestijne in het huwelijk met Mariette van Hende en nog datzelfde jaar wordt hun zoon Paul geboren. 15 jaar later zouden ze nog een dochter (Lily) krijgen.

1906 wordt een belangrijk jaar voor Karel:

de belangrijke Nederlandse krant de 'Nieuwe Rotterdamse Courant' biedt hem een baan aan als correspondent. Dat was de reden waarom hij naar Brussel (Laken) verhuisde. Hij mag overigens niet klagen van gebrek aan waardering: hij werkt een tijd als ambtenaar bij het Ministerie van Kunsten en Wetenschappen en zal tussen 1920 en 1929 Nederlandse literatuurgeschiedenis doceren aan de Rijksuniversiteit Gent. Tussendoor was hij ook redacteur van de tijdschriften *Van Nu en Straks straks* en *Vlaanderen*.

Van dat laatste tijdschrift werd hij redactiesecretaris in 1906. Wanneer in de zomer van 1914 de Eerste Wereldoorlog uitbreekt schrijft van de Woestijne nog altijd voor de Nieuwe Rotterdams Courant. De dagboeknotities die hij voor de krant schrijft worden in het 'neutrale Nederland' door de lezers bijzonder goed onthaald. Aan de hand van van de Woestijne's schrijfsels krijgen zij immers een concreet beeld van de gebeurtenissen en levensomstandigheden in het bezette buurland. Zo krijgen ze immers te lezen hoe de Duitse troepen in Brussel aankomen, hoe het nieuwe bewind wordt geïnstalleerd en hoe de stedelingen als het ware geïsoleerd zitten in hun bezette stad. Maar hij heeft het ook over de militaire activiteiten zoals de val van Antwerpen, het slagveldtoerisme, de voedselbedeling, de vluchtelingen en de 'Doodendraad'. Hij verpakt zijn boodschap in vrij milde bewoordingen en dat komt de krantenbazen blijkbaar goed uit.

De woning van Karel van de Woestijne in Laken

Vanaf 1916 gaat de bezetter echter veel meer censureren. Alle teksten van onze Brusselse correspondent worden grondig doorgelicht. Hij past zich echter aan en schrijft nu nog enkel over zaken die de Duitse overheid niet tegen de haren in kan strijken. Die werkwijze wordt niet door al zijn collega's op applaus onthaald. Sommigen stellen het dan ook als een vlucht voor dat hij zich op een bepaald ogenblik gaat vestigen op de Ledebergse Dries. Hij was in 1913 al een tijd te gast geweest bij Dr. Gustave Borginon, maar dit keer ging hij het huis bewonen van wijlen meester Jan-Batist van Eeckhoudt.

Karel, Mariette en Paul op de Ledebergse Dries

Het waren geen opbeurende maanden want naast de oorlogsellende kwam daar voor de schrijver en zijn zoontje ook de ernstige ziekte bij van zijn echtgenote. Maanden heeft hij aan haar ziekbed gemaakt. Uiteindelijk zou zij er weer bovenop komen en haar man zelfs nog veertig jaar overleven. Karel overleed in Zwijnaarde in 1929.

Bij de familie Borginon heeft men de herinnering aan de eenzelve en teruggetrokken dichter lang bewaard. Op zijn website *Roosdaal van A tot Z*, noteert Hubert De Bolle een aantal van deze getuigenissen. Maar ook mevrouw Verwilghen-Lindemans, die vandaag in het huis van 'de Kleinen Dokter' woont, heeft ons verteld over de passage van de beroemde dichter.

Ze toonde ons ook twee prachtige tekeningen van haar grootoom en tante, getekend door Gustave van de Woestijne.

Het is over deze periode dat Erfgoed Rausa binnenkort een boeiende spreekbeurt organiseert. Op donderdag 13 november komt **Peter Theunynck** naar het Koetshuis vertellen over Karel van de Woestijne als oorlogscorrespondent en meer bepaald ook over zijn periode in Pamel.

Peter Theunynck is naast dichter ook biograaf. Hij doctoreerde met zijn biografie over van de Woestijne. 15 jaar werkte hij aan dit opus magister. In gezelschap van die andere van de Woestijne-kenner Stefan Vanden Bossche uit Liedekerke bezocht hij ook de Ledebergse Dries en het grote landhuis van de Borginons. Hij stond ook op de top van de heuvel waarvan Karel zei dat dit zijn 'colline inspirée' was.

Peter Theunynck deed zijn werk dus zeer grondig. Het verbaasde dan ook niemand dat hij voor deze biografie werd bekroond met de Prijs voor Letterkunde van de provincie Antwerpen.

Vorige week hadden we het voorrecht in de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren te Gent een aantal erudiete sprekers aan het werk te horen tijdens een colloquium over *Oorlogsdagboeken*. Stuk voor stuk waren het bijzonder interessante lezingen, maar de manier waarop Peter Theunynck zijn publiek in de ban hield was buitengewoon. Hij kent het geheim van een ernstige boodschap over te brengen in een prachtige taal, zonder hoogdravende terminologie, gekruid met milde ironie en pittige details. (WE)

De praktische gegevens op een rij:

Donderdag 13 november, 20 uur

**Polyvalente zaal van GC Het Koetshuis, Strijtemplein 15,
Roosdaal-Strijtem**

Lezing door Peter Theunynck

***Karel van de Woestijne als
oorlogscorrespondent.***

Gratis toegang!

Wie er op 13 november niet bij kan zijn is dus te beklagen. Net als bij de vorige, schitterende lezing van prof. Alex Vanneste, zal het dus aangewezen zijn om je spoorstags naar het Koetshuis te reppen.

Op de kalender van de Cultuurmaand valt meteen nog een ander mooi evenement op: het orgelconcert van vrijdag 14 november. Dit is voor ons een aanleiding om het even te hebben over een van de meest waardevolle monumenten van Roosdaal: het orgel van de Onze -Lieve- Vrouwekerk van Lombeek...

het Historisch Orgel van Onze- Lieve- Vrouwe- Lombeek

Welke muzikliefhebber herinnert zich niet de 'Historische Orgelconcerten' uit de jaren tachtig en negentig? Vanuit alle windstreken kwamen orgelfanaten afgezakt naar Lombeek waar zij drie septemberzondagen na elkaar werden vergast op hoogstaande concerten. Het was **Jozef Sluys**, organist van de Brusselse Sint-Michiels en Sint-Goedelekathedraal, die de grote bezieler was van deze unieke concertreeks. 'Historisch orgelconcert' betekent hier 'een concert op een historisch orgel'. Het orgel van de Mariakerk mag, gezien zijn ouderdom, inderdaad historisch genoemd worden. Het is een zeldzaam barokorgel dat niet verbouwd werd zoals de meeste andere orgels tot een romantisch orgel.

In 1753 kregen meesterschrijnwerker Christian Bogaert en meester-beeldhouwer De Koninck opdracht voor de uitvoering van een doksaal (tochtportaal) met orgelkast. De opdracht voor het muziekinstrument werd toevertrouwd aan Jean-Baptiste Guynaut, een Parijs orgelbouwer die van 1752 tot 1780 bedrijvig was in een atelier in Brussel. Hij was een leerling van Jean-Baptiste Forceville uit Sint Omaars. Na zijn Antwerpse periode in de 17de eeuw vestigde Forceville zich in 1705 in Brussel in de Kartuizerstraat. Hij werd benoemd tot orgelmeester aan het hof. Hij kreeg de opdracht tot de bouw van het monumentale orgel in de collegiale kerk van Sint-Goedele. Ook het schitterende orgel van de abdijkerk van Ninove is van zijn hand. Hij vormde gerenommeerde orgelbouwers als Le Blas, Pieter Van Peteghem (de eerste van Gentse dynastie orgelbouwers tot het begin van de 19de eeuw).

Ook Jean-Baptiste Guynaut, bouwer van ons twee manualig orgel ging bij hem in de leer. In 1823 werd het orgel uitgebreid door Peter II van Peteghem. In 1973 werd na hevige discussie onder organisten het Orgel opnieuw gereduceerd door orgelbouwer Loncke uit Diksmuide naar zijn oorspronkelijke barokke opbouw. Uiteindelijk werd in 2008 overgegaan tot een grote onderhoudsbeurt, het opkuisen en ontstoffen van de pijpen, het dichtn van de grote blaasbalg en van de lekken in de winlade. Meteen werd ook de omsluitende orgelkast ontdaan van de oude bovenlaag en kreeg ze een nieuwe boenlaag. Het uitzonderlijke van het orgel en de orgelkast, bestaat uit de integratie met het doksaal waarmee zij één geheel vormt qua materiaal, opbouw en stijl. De stijl is een overgang tussen barok en classicisme. Hoewel zij elementen bevat uit de barokperiode (waaronder Korinthische zuilen, muziekspelende engelenfiguren...) heeft zij in het panelenwerk van deuren en portaal een classicistische tekening. Bijzonder voor achttiende-eeuwse orgelkasten is de integratie van een uurwerk in de barokke bekroning van de orgelkast. Boven de onderste pijpen troont een indrukwekkende engel met een bazuin en een boek. Gezien de minimale breedte van het kerk-schip heeft het orgel een zeer slanke opbouw, de hoogte is 2 x de breedte.

Zij opteerden voor een integraal en hoogstaand geheel, te rekenen tot de beste en mooiste barokorgels van het land. De veelvuldige aanpassingen en restauraties getuigen van de liefde voor dit instrument.

Luc Van Cauwelaert

Het orgelconcert van 14 november

In 2013 ging een werkgroep 'Historische Orgelconcerten' van start onder leiding van onze dorpsgenoot Hubert Biebaut. Hubert trok op zijn vijftiende naar het conservatorium van Brussel. Later studeerde hij in Leiden. In 1971 won hij de Italia-prijs. Hij was 40 jaar eerste hoornsolist in het Nationaal Orkest, professor aan het Leuvense Lemmensinstituut en het conservatorium van Antwerpen en verzorgde talrijke optredens en colleges in Noord- en Zuid-Amerika. Dit jaar staat het concert staat in het teken van de Eerste Wereldoorlog.

Naast het muzikale luik brengen de leerlingen van de Academie Ninove, afdeling Roosdaal, poëzie en teksten rond het thema 'oorlog en vrede'. Het muzikale gedeelte omvat solo-optredens van organist Erwin van Bogaert, naast optredens van het houtblazers sextet van het Nationaal Orkest van België. Zij brengen muziek van Barok tot de 20ste eeuw met composities van o.a. Ligeti, Strawinsky enz..

Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek
Vrijdag 14 november , 20 uur

Historisch orgelconcert

Muziek van Barok tot de 20ste eeuw

**met Erwin Van Bogaert, organist, Dimitri Baeteman ,hobo,
Bob Permentier, fagot, Dennis-Pierre Gustin , fluit,
Jean-Michel Charlier , klarinet, Hubert Biebaut , hoorn,
Jean-Pierre Van Hees , doedelzak**

**leerlingen van de Aacademie Ninove, afdeling Roosdaal met
poëzie en teksten rond het thema 'oorlog en vrede'**

Toegang: 5 euro, 3 euro (+12 tot -26j) gratis voor -12 jaar.
Kaarten te verkrijgen op de Dienst Welzijn en Vrije Tijd,
Brusselstraat 15 te 1760 Roosdaal
cultuur@roosdaal.be , 054/89.13.51 of 054/89.49.01

Aarzel niet, schrijf je meteen in voor dit muzikaal feest

Ook Rik Borginon is van de partij in Rausa 8. Dit keer haalt hij herinneringen op aan een merkwaardige zoon van de ledebergdries...

Pitje Covens

Ik moet mij bij de lezers verontschuldigen voor de oneerbiedige titel van deze tekst. Ik had eigenlijk moeten schrijven: 'Zeer Eerwaarde Heer Kanunnik Petrus Covens'. Maar dat past niet bij zijn persoon en zijn vrienden en familieleden spraken gewoonlijk van 'Pitje' want hij is steeds een volksjongen uit Pamel gebleven, weliswaar geboren in een relatief bemiddeld gezin, maar zeer gehecht aan zijn dorp en aan zijn familie. Haast iedereen in Pamel beschouwde hij als familie en dat mocht dan van zeer ver zijn: hij was immers met vele families van Pamel verwant:

zijn moeder was een De Vidts, en die familie was verwant met de Borginons. Zijn grootmoeder was een Van Tricht, en zijn nichtje, Jeannette Covens was gehuwd met Jan Evenepoel, de grootvader van onze hoofdredacteur Walter Evenepoel. Daar noemden ze hem Pitje Pastoeër, even oneerbiedig dus. Walter herinnert zich Pitje nog die bij zijn grootmoeder kwam eten en een goede appetit vertoonde: "geef mij nog ne patat" zei hij. Zo was hij dan ook familie van ons, d.w.z. mijn vader en hij hadden dezelfde betovergrootvader, maar Pitje was wel 16 jaar ouder. Het is zeer moeilijk over 'Pitje' te schrijven...

Rausa jrg.2, nr 8 Blz. 14

Enerzijds was hij een telg uit Pamel die in het buitenland en meer bepaald in Frankrijk hoog in aanzien stond en zelfs werd vereerd met de titel van 'Chevalier de la Légion d'Honneur' een titel die zelden aan buitenlanders werd gegeven.

Maar anderzijds was hij die vrolijke eenvoudige man die overal waar hij kwam graag werd gezien en bovendien buitengewoon pittoresk was. Daarom verdeel ik deze bijdrage in twee delen: een koud verhaal over wie hij was zoals men dat voor Wikipedia zou doen, en anderzijds het Pitje dat wij gekend hebben.

Kanunnik Pieter Covens

Hij werd in Pamel geboren op 18 april 1874. Waar hij precies woonde weet ik niet, maar ik weet wel dat zijn grootouders, Willem De Vidts en Josina Borginon (Zieneken van Bakkers), op den Dries in Ledeberg een bakkerij hadden. Hij werd priester gewijd in 1899 en werd onderpastoor op het Begijnhof te Brussel. Hij was zeer sociaal en bemiddelde steeds tussen de arme mensen en de rijken. Hij was ook zeer hulpvaardig. Daardoor was hij bij zijn parochianen zeer geliefd. Die hebben actie gevoerd om hem daar tot pastoor te doen benoemen. Hij is daar niet lang pastoor kunnen blijven wegens zijn toenemende doofheid. Hij is dan als rustend pastoor naar Nice aan de Azurenkust gaan wonen.

Maar ook daar was hij een geëngageerd priester en om redenen die ik niet kan achterhalen heeft de Franse staat hem vereerd met de titel van Ridder in het Erelegioen, voor de "zeer grote diensten die hij aan Frankrijk bewezen heeft tijdens de oorlog van Eerste en Tweede Wereldoorlog. Bij het begin van die tweede oorlog was hij reeds 65 jaar en zo doof als een pot. Wat kon zo'n man dan toch nog doen? Ik denk dat hij mensen verstopt heeft, en waarschijnlijk zelfs hooggeplaatste! Velen hebben immers toch mensen verstopt maar hebben die onderscheiding niet gekregen.

Pitje (l) met zijn kersverse decoratie in het gezelschap van de bisschop van Menton

Tijdens de jaren als parochieherder van de begijnenkerk in Brussel heeft hij ook het werk van een zekere priester Quoidbach in het Nederlands vertaald. Dat was een scherpe weerlegging van de evolutieleer: 'Uitdagingen aan het Ongeloof' met voorwoord van kanunnik Muyltermans. Dat boekje is goed geschreven maar de inhoud is totaal achterhaald.

Pitje

Mijn vader, die als jong advocaat in Brussel woonde, had uitgebreide relaties met Pitje. Pitje werd echter steeds maar dover en ik zelf heb nog het beeld in mij van een familiediner waar Pitje aan tafel zat en met zijn burens converseerde met behulp van een soort hoorn, een toeter die hij in zijn oor stak en waarin men moest roepen wat men te zeggen had.

Als knaap was dat voor mij een revelatie. Door dat doof zijn sprak hij zelf ook zeer luid zelfs als hij fluisterde. Zo kon hij in volle gezelschap over een andere aanwezige 'fluisteren' : "die eit toch ne slechte karakter !"

Later is die toeter vervangen door een zelf reinigend leitje waarop men de antwoorden op zijn vragen kon neerschrijven.

Wanneer hij in Menton aan de Franse Riviera verbleef, kwam hij tijdens de zomermaanden naar België om de bezoeken aan zijn talrijke kennissen af te leggen. Ook wij behoorden tot zijn vaste klanten. Dat ging dan zo. Op een gewone dag wordt er gebeld en men gaat argeloos open doen. Ineens wordt men overvallen door een oude pastoor die rond uw hals vliegt met veel kussen zoals dat in het zuiden van Frankrijk gebruikelijk is. Dan volgt de conversatie, hij roepend, wij schrijvend, en dan zijn luide commentaar : "dat doet mij plezier". Hij was altijd vrolijk.

Mijn moeder beschrijft in een brief ook zulk bezoek :

Gisteren op den middag kwam P. Covens met veel lawaai binnen. Hij belde alsof het brandde en klopte intussen op de ruiten om zeker binnen te geraken. Ik had juist frieten met mosselen op de tafel en Pitje zette zich bij en begon met zijn vingers in de schotel mosselen en frieten uit te kiezen. "Spijtig dat ik nu moet gaan dineren bij vrienden in de Wetstraat. 't Is zo lang geleden dat ik dat nog gegeten hem." Hij kon van de schotel niet afblijven en zat met vette vingers te gesticuleren en praatte al maar door.

Na een familiefeestje in Ledeberg vroeg hij de pellicule van een foto die daar genomen werd van hem alleen "waar ik er zo een vriendelijke pastoor uitzie. Dat zie ik zo veel liever als mijn gewichtig doende poseur als kanunnik: dat is toch niet natuurlijk !"

En in 1957 na het bekomen van zijn chevalierschap: "Hoe ze met een oude sukelaar te werk gaan: eerst kanunnik maken en nu die civielen die mij 't kruis van het erelegioen geven. Voor een boerenjongen van Leberg is 't nogal veel. Ik had dat liever niet meegeviert. Veel te vermoeiend op mijn 83ste . Nu, het stadsbestuur heeft alles bekostigd en voor meer dan 200 genodigden champagne geschonken... Het kruis is prachtig en ik heb het voorzichtig weggelegd om het niet vuil te maken. Daarmee heb ik nu 5 kruisen en 4 medailles. Ze liggen allemaal bijeen in de kast en ik geloof niet dat ze er nog zullen uitkomen."

Pitje is heel oud geworden en was de laatste overlevende van zijn seminariejaar in Mechelen: "ze gon paaz'n da 'k ik in d'helle ben!". Het jaar voor hij stierf reed hij met Jan Borginon naar Pamel. Onderweg ontmoetten ze iemand die Pitje nog van verre kende en die hem nog vijf jaren toewenste. Waarop Pitje "ge ze gij bra gierig !". Op een zekere keer had hij zijn bezoek aangekondigd maar erbij gezegd dat hij niet naar Ledeberg zou komen. Mijn vader die hem zeer goed kende schreef aan zijn zus: "Naar Ledeberg zou hij niet gaan, dat viel hem te vermoeiend. Gelukkig nog dat de veel langere reizen naar allerlei kastelen in de buurt van Luik en Dinant niet zoveel van zijn weerstandsvermogen eisen. Die brave Pietje! Le sens et le goût de la grandeur ne lui feront jamais défaut !" (*hij had sterk de smaak te pakken van de groten der aarde*). Was hij dus toch niet alleen de Pitje Covens die wij kenden, maar ook een beetje *le chanoine Covens* ?

Rik Borginon

Oproep!

Op 24 maart 2015 brengen wij in GC Het Koetshuis een voorstelling 'Onderweg naar Waterloo'. Voor deze evocatie zijn wij op zoek naar acteurs, vrouw of man, jong of minder jong, wij kunnen elk talent gebruiken. Overigens gaat het om vrij kleine rollen en kortere teksten. Geef een seintje op rausa@skynet.be als je wil meedoen.

Wroeten tussen wortels en takken

De genealogische ijver van Rita Van Isveldt

Het ziet er naar uit dat de familiekunde ook bij Erfgoed Rausa aan een opmars bezig is. De voorbije maanden werden verschillende initiatieven genomen die de goesting heeft aangescherpt. Een flink aantal aspirant-vorsers zetten de eerste passen op het pad van de genealogie. Sommige 'gemeentegenoten' zijn al een aardig stukje gevorderd bij het beklimmen van hun stamboom en enkele ervaren onderzoekers exploreren dagelijks een aantal uur het internet om die ene ontbrekende schakel uit de zestiende eeuw op te sporen. Wie nog maar net begon met het noteren van de dichtste verwanten krijgt binnenkort een ferme duw in de rug. Volgende maand brengt Rausa immers een belangwekkend boek uit, geschreven door Rita Van Isveldt: *Gezinsreconstructies, Borchtlombeek 1700-1914*. De auteur is niet aan haar proefstuk toe, in 2008 bracht zij al een soortgelijk boek uit over Pamel en het is haar bedoeling om met Strijtem en O.-L.-V.-Lombeek de cirkel rond te maken. Voor ons een aanleiding om eens diepgaand te gaan babbelen.

Rita Van Isveldt aanschouwde voor het eerst de lente op 10 maart 1953. Vader Laurent en moeder Victorine Segers hadden al een dochter en kregen nadien nog twee zonen. Rita groeide op in en om de textielwinkel aan de Ledebergse Hoogstraat. Haar ganse schoolcarrière van kleuterklas tot humaniora zou ze doorlopen aan de meisjesschool op 'den Hogen Berg'. Maar er borrelden artistieke impulsen in haar op en nog tijdens haar secundaire studies trok ze al naar de Aalsterse Academie voor Beeldende kunsten. Cursussen aan de academie zouden een rode draad worden in haar leven. Binnenhuiskunst, tekenen, etsen, steendruk, schilderen en beeldhouwen, ze heeft het allemaal met enthousiasme beoefend.

Tot vandaag frequenteert ze de beeldhouwschool aan de academie te Ninove. Het resultaat van haar artistieke exploraties is regelmatig te zien in groepstentoonstellingen. Om het dagelijks brood te verdienen heeft ze eerder conventionele jobs beoefend: in de publiciteit, de bankwereld, de luchthaven en zelfs op de helpdesk van Colruyt was ze actief, al zaten er ook enkele jaren tussen die ze volledig aan de opvoeding van haar drie kinderen heeft gewijd. De laatste tijd heeft zij met veel toewijding de zorg op zich genomen voor haar zieke moeder, later haar vader en vandaag ook voor haar hulpbehoevende zus. Rita woont met haar man aan de Valleistraat in Meerbeke, maar haar geboortegrond laat ze niet los: ze kan haar sociaal engagement nog kwijt bij o.a. Ziekenzorg Ledeberg. Bij winterdag vindt ze haar plezier in kantklossen. En dan is er de genealogie...

Mijn vader vertelde verhalen over zijn voorouders. Daar zou zelfs een Duitser tussenzitten, vertelde hij. Omdat dit me intrigeerde ging ik op zoek en kwam na enig snuisterwerk inderdaad uit op een Germaanse voorvader die hier Napoleon had helpen verslaan.

(Foto op de volgende bladzijde: vader Laurent Van Isveldt met zijn paard)

Tijdens mijn zoektocht kwam ik echter tot de vaststelling dat er in de geschriften van de burgerlijke stand en de parochieregisters veel moet gelezen worden tussen de lijnen. Je kan de genoteerde informatie maar snappen wanneer je de gehele samenhang kent. Dus zocht ik meer en verder. Ik voelde een drang die je kan vergelijken met iemand die een puzzel legt. Die is pas klaar wanneer het laatste stuk netjes in de passende leemte wordt gelegd. Na verloop van tijd stond mijn computer vol met het resultaat van mijn jarenlange archieftochten. Maar het leven stelt soms andere prioriteiten en de familiekuude verdween wat naar de achtergrond. Tijdens mijn bezoeken aan de archieven had ik natuurlijk ook vaak andere mensen ontmoet die met hetzelfde bezig waren en die daardoor goed wisten wat ik bij mekaar had gesprokkeld. Enkele vrienden van de Heemkundige Kring van Liedekerke porden me aan om het resultaat van mijn zoektochten te bundelen in een boek. Na enige aarzeling stemde ik toe. Zo komt het dat 'Gezinsreconstructie Pamel 1622-1900' door het Liedekerks Heemkundig Genootschap werd uitgegeven. Rausa bestond nog niet, dus...

Wanneer je de gegevens verzamelt van een bepaald dorp, dan kom je vanzelf ook terecht in naburige gemeenten. Op de duur heb je ook daar een schat aan gegevens gesprokkeld. In feite had ik op die manier in 2008 al het stramien van mijn nieuwe boek klaar. Maar er waren op dat ogenblik andere zaken die mijn aandacht vroegen.

Toen mijn vader het voorbije jaar zoveel hulp nodig had dat ik nog nauwelijks het huis uitkon, installeerde ik me met mijn computer in de ziekenkamer. Op die manier was ik er voor hem wanneer hij me nodig had, maar kon ik tussendoor toch mijn zinnen verzetten met mijn genealogische studie. Ik keek alles nog eens grondig na, voegde wat zaken toe, haalde er fouten uit en ik maakte de opdeling tussen Borchtlombeek en Kattem. Ik kreeg er weer plezier in, niet in het minst door het boeiende, bijna artistieke geschrift van de Borchtlombeekse pastoor.

Ik heb nooit Latijn gestudeerd. Om je weg te vinden in de parochieregisters is dat in het begin natuurlijk een handicap. Maar langzaamaan raak je er aan gewend, al ligt mijn Latijns woordenboek steeds binnen handbereik en kan ik altijd terecht bij een vriendin op de academie die overdag Latijn geeft in het College. Ook op Dr. Herman Van Isterdael mag ik altijd beroep doen. Op zijn aanraden heb ik mijn oorspronkelijk tijdsbestand uitgebreid van 1700 tot 1914. Dat was voor Borchtlombeek niet vanzelfsprekend. In Pamel kun je de parochieregisters raadplegen vanaf 1622, in Borchtlombeek is dat bijna een eeuw later.

De ontdekkingstocht in die eeuwenoude geschriften blijft hoe dan ook voor verrassende vaststellingen zorgen. Zo is het mij opgevallen dat er duidelijke patronen merkbaar zijn wat betreft het 'huwen buiten het dorp': Borchtlombekenaars trokken regelmatig naar Strijtem, Wambeek en Liedekerke, in Strijtem hadden ze vaak een boon voor Eizingen, terwijl de Pamelaars de ware Jacob (of Jacoba) veelal in Gooik, Meerbeke en Liedekerke vonden, al bleef men zijn lief hoofdzakelijk onder de eigen kerktoren zoeken.

Wanneer ik die gegevens bestudeer, dan zie ik achter die namen en getallen plots mensen van vlees en bloed, ik zie de tafereelen echt voor mijn ogen en ik beleef met hen hun verdriet en hun vreugde. Als ik lees dat een moedertje ieder jaar een kind achter haar naam krijgt en er plots zelfs een tweeling tussen zit heb ik echt met die vrouw te doen. Als ze dan op haar veertigste bij de elfde of twaalfde bevalling 'in het kinderbed' blijft, dan ben ik kwaad en bedroefd tegelijk.

Je leert ook de Grote Geschiedenis kennen en de gevolgen die oorlogen en rampen meebrengen voor de kleine vrouw en man in onze dorpen. Jongemannen die onder Napoleon sneuvelen, ergens in Alexandrië of tijdens de 'Grooten Oorlog' in Kaeskerke. Je ziet de onbarmhartige slachting die een pestepidemie aanricht. Neem nu het gezin Van Extraeten in Pamel. Op 31 maart sterft een kind aan de pest, op 20 april het tweede kind, en dezelfde dag de moeder, op 29 juni sterft de inwonende grootmoeder en op 1 juli overlijdt het derde kind. Die ziekte zat duidelijk 'in huis'. Maar je ziet ook andere mijlpalen: de uitvinding van de penicilline heeft een onmiddellijk effect op het sterftecijfer, de komst van de trein zorgt voor een enorme toevloed van mensen uit andere streken. De industrialisering zorgde ervoor dat velen naar Ninove, Aalst en Brussel trokken om in de fabrieken te gaan werken. Zelfs de koolmijn trok de mannen uit onze dorpen aan.

Dat valt dus allemaal te lezen en te ontdekken in de nieuwe publicatie. We zullen in de eerste plaats natuurlijk kunnen opzoeken welke verwanten we hebben in Borchtlombeek. Overigens is het werk voor Strijtem zo goed als rond en staat O.-L.-V.-Lombeek ook al stevig in de steigers. Met het boek van Rita in de hand wordt het dus heel eenvoudig om onmiddellijk de link te maken met onze voorouders. Rita besluit zelfs met een licht schuldgevoel:

Soms denk ik wel eens: "Oei, ik neem de mensen hun opzoekplezier eigenlijk af door hen alles op een schaalte te presenteren...". Maar toch, er zijn zoveel mensen die me komen zeggen dat ze heel blij zijn omdat ze dankzij de gezinsreconstructies heel snel op het goede spoor zijn gezet.

Rita Van Isveldt mag er gerust in zijn. Wie zich haar jongste pennenvrucht aanschaft zal met plezier voortbouwen op het enorme monnikenwerk dat de vlijtige auteur heeft verricht.

(WE)

Uitnodiging

Gezinsreconstructie Borchtlombeek 1700-1914

wordt feestelijk voorgesteld op
donderdag 4 december, 20 uur,
**in de Sint-Amanduskerk van
Borchtlombeek.**

Eminente sprekers, een streepje volkse muziek en een toelichting door de auteur. Wie het wil mee beleven doet een telefoontje naar 054 32 33 64 of stuurt een mail naar rausa@skynet.be volstaat. De toegang is gratis!

Rita Van Isveldt

Gezinsreconstructie

**gemeente
BORCHTLOMBEEK
1700 – 1915**

Wij danken de Kerkraad van Borchtlombeek voor het ter beschikking stellen van de mooie parochiekerk

Het is opvallend hoe gretig de volkse taal gebruik maakt van groenten en fruit om de vruchten des velds te gebruiken als ingrediënten voor smakelijke uitdrukkingen en gezegden. Wij plukten er een aantal en bonden ze samen in een gekruid *bouquet garni*.

“t Land geskoo’r’n, de winjter geboor’n” plocht Noenkel Boer te zeggen. Da was dein ieën van de raal kieër’n dat’n prout verkocht da nie de kest afgoenk ,want van tien negen ouè en tegen ‘t alf vernoen al een goei bees op. È kwomp ooët de sprooët’n ivvest al de kante van Skepen-ouèsel en no ‘t skanjt en deegd zelf de wenjd nie as’n van dou komt. Aske zelf van gènne zetj moeije a op mouè nie stieër’n, ik emme’t mo van oeëre zeggen. ‘t Was Virze va Torken Skieëf da genoureg oun bezeg was op de mensjken van douè kant’n te kabass’n. Petang, ze zo beiter é and nekke op eë kop leggen. Z’ es zelf een venouènege prouè mé e vooël blad en al eid ze e louèf gelèk ne prinsjessestouk, ze doe twieë kieker’n vecht’n ve nen teilink. Mo ja, den appel val nie vei van den boeëm! Tist van Oeëkes, eje peer’n was gin sjiek toebak beiter. Dou kwomp na nekke niks goed ooët ooët douène mensj! As’n iemand tege kwomp begost’n zonder mankeer’n mé: “Aa, ik em nog een ouèke mé a te pell’n en een appelke te skell’n”.

Nou ne meniet was’ volle lageir en aske nie rap mokt’n dagge skampavie wotj, zo en a ieënegste peir’n verkocht emmen. Ge kinjd gon paaz’n oe ambetant da da was ve zen vraa. Da braaf skoup zatter at’n bouè ve spek en boeën’n. Menieër mokt’n de brokken en zouè zat met de gebakke peir’n. ‘t En was petang gieën zemelkont en ge zotj ze gieën appele ve peire verkoeëpen, mo ze zat toch altijd me een eit in è gat as ze mé em moest booëte kommen. Want è ouè azoe veel manier’n as een rotte mospel. As’n ivvest nen boeëm zag moest’n der tegen zen petatte gon afgiet’n. Dein wier ze zouè zoe roeëd as een tomat, van afront’n zo ze de grond in gekrope zijn.

Mo op ne kieë es ons Ieër va Zenne palokelei gesproengen! ‘t Was op ne vriggen boumesdag dassé tegour mé ele perkoeëz’n no de mèt van de Belle trokken.

Ze kwompen on e kroum wou dat e motje stond me kokskes gelek rouèpe krieken, é oeëgskes bloenken gelèk gewasken drooëven en me é kleir stemmeken mokt’n ze reklam vé é botermelk en é veske ouèkes. Den Tist koest weer isj zen manieren nemme aven en è zouè dinges da’kik ie nie tèt vertell’n. zoeë iet van “ouèkes kloesj’n en een dieëgske mouken...”. Mo deze kieë was ‘t keitelken van zen vraa overgezozjen. Ze eid em een salooë gegeven, gelèk as’n der vrigger nog gieën g’ad ouè. Ze smeeet de manne mé grinsjel over zèn krooën en sloeg é olleblokken kapot op zènne kop. È rold’n van ‘t geweljd de boun af, tiskén d’oppepoul’n, bleef do onooëzel zit’n tiskén ‘t krooët, met petersille in zèn oeër’n en nen ajoëen in Zenne mond. Alle marsjangs en de kalant’n loughen krim van ‘t laggen. Z’ emmen em op ann en voet’n zien wegkrooëpen no Tezooëver’n en z’ emmen em noeët va ze leiven nog op de mèt gezien. ‘k En weet nie wa da’k ie gon krouègen vé mè stichtend istoreken. Ze zenjn mè reskeerlèk weer betoul’n me wettelskouëven.

‘t Ka mè ni skill’n, dassé ‘t opstoven mé een ajonjt’n. Ik kosj men skip af, tot in de prooëmentouèd!

(WE)

De doedelzak van Stefan Timmermans tijdens de Open Monumentendag op de binnenkoer van hoeve De Kam. Foto Jan De Mont

niet zo vers van de pers

In deze rubriek gaat Bart Caulier in vergeelde persberichten op zoek naar schrijfsels over onze gemeente, en verwonderen we ons over de merkwaardige observaties van onze voorvaderen. In dit oogstnummer een korte reflectie..

Ditmaal viel de keuze op een artikel uit De Werkman van 31 augustus 1877. Tussen de vele korte nieuwtjes vinden we ook een artikel dat letterlijk uit één zin bestaat en prima aansluit bij het 'Oogst'-thema van dit Rausa-nummer. Aan een succesvolle oogst gaat immers heel wat hard labeur vooraf, ook in Pamel:

“Dijnsdag waren te Pamel drij menschen bezig met te eggen; zij telden te samen 213 jaar en waren vier mijlen van huis.”

We kunnen slechts raden naar de redenen van de journalist om dit eerder humoristische nieuws te brengen. Is er oprechte verwondering en bewondering om het werk van deze Pamelse landbouwers? Of spelen andere motieven?

In elk geval, dit wat bizarre artikel uit de oude doos kan zo als reclamemateriaal dienen voor wie in het nu zeer actuele debat rond de betaalbaarheid van de pensioenen pleit voor langere actieve loopbanen.

de nieuwe oogst

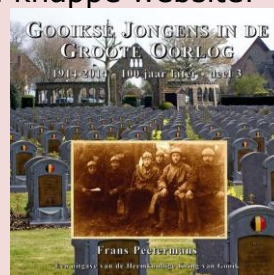
De collectie van Rausa groeit, dankzij veel milde schenkers. Zo mochten we tijdens de jongste opendeurdag Wilfried Van den Eede en voorzitter Eddy Wastiels van de Lombeekse fanfare De Eendracht ontvangen. Zij brachten twee prachtige vaandels mee die vanaf nu een onderkomen vinden in onze historische ruimte.

Herman Fonteyn vertrouwde ons twee prachtige oude werktuigen toe:

een klein houten apparaat om wol te spinnen en een primitief toestel waarmee boeren hun tabaksbladeren sneden. Ook Huberte Lauwaert kwam regelmatig langs met waardevolle huisraad uit grootmoeders tijd. Soms komt het zelfs uit onverwachte hoek. Jan De Cock, medewerker van de Provincie Vlaams-Brabant bezorgde ons een bijzonder interessant boekje: 'Au Pays des Fraises'. Daar moeten we volgend jaar 'in den bezentijd' zeker iets rond doen!

En ten slotte nog dit: onze vrienden van de Heemkundige Kring Gooik zorgden deze maand voor een huzarenstuk. Zij brachten een band uit met vier schitterende boeken over WO1. Ga zeker eens een kijkje nemen op hun knappe website!

Jan De Mont zorgde weer voor een verrassende fotocollage. Vertrekkend van een oude postkaart, deed hij een tafereel uit een dikke eeuw geleden naadloos overgaan in de huidige situatie.

Op het origineel zien we de oude afspanning 'à la Belle Alliance'. Dit was een belangrijk verzamelpunt voor de hopboeren uit Pamel en omgeving. Zij leverden hun vracht af bij 'Magasins De Vidts'. Enorme karrenvrachten werden daar aangevoerd en schepen Homère De Vidts zorgde ervoor dat alles opgestapeld werd in de imposante stapelruimten die je op de vergeelde foto kan bemerken. Overigens bestaan er nog minstens twee andere postkaarten waarop de flamboyante dorpsfiguur zelf fier poseert bij de zakken hop of voor de grote boomgaard.

Jouw advertentie in Rausa?

Op de laatste bladzijde van ons tijdschrift geven wij onze handelaars de kans zich voor te stellen aan onze lezers. Dat zijn er intussen meer dan 600! Neem contact op met ons en volgende keer staat jouw advertentie heel opvallend op de laatste bladzijde.

Op een van de mooiste heuvelkammen van het Pajottenland, waar Lombeek, Pamel en Gooik samenkomen, is het goed toeven. In de schaduw van de kastanjelaars staat de deur van een eeuwenoude afspanning open. Ga binnen en geniet van ongecompliceerde gastvrijheid, van eerlijke Pajotse gerechten, van de beste bieren die met liefde getapt worden en met vriendschap bediend. Of zet je neer op het terras en geniet van het weergaloze landschap. Als je een kijkje gaat nemen op de bollenbaan, word je meteen meegenomen naar het vrolijke leven van vele jaren geleden. Den Haas, dat is een eiland van gezelligheid, van puur genieten, een goed verborgen stukje paradijs...

Café Den Haas

Wijngaardbosstraat 6, 1755 Gooik. Tel. 054 33 45 98
Cafe.den.haas@gmail.com

Open op maandag en zaterdag vanaf 12 uur, vrijdag vanaf 14 uur, zondag vanaf 10 uur. Gesloten op dinsdag, woensdag en donderdag.